

Rendszerszintű rivális vagy kulcsfontosságú partner? (1)
Németország Kína-politikája

Systemic Rival or Key Partner? (1)
Germany's China Policy

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás

Szöveggondozás és tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Molnár Tamás Levente, 2020.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020.

ISSN 2416-0148

Összefoglalás: Az Európai Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseelője 2019. márciusi közös közleményében első alkalommal nevezte Kínát rendszerszintű riválisnak, amely történelmi eseménynek számít az EU és Kína közötti kapcsolatokban. Németország Kína-politikáját az elmúlt négy évben két szakaszra lehet bontani. Az első 2016 és 2019 közé tehető, melyet fokozatosan erősödő konfrontáció jellemezett. Ennek fő kiváltó oka a német vállalatok kínai felvásárlásától való félelme volt, a konfrontáció pedig az erre adott politikai válasz volt. A közlemény elfogadását követően azonban a német kormány kerüli a nyílt szembenállást Kínával. Az enyhülés hátterében a német kormányban az a felismerés áll, hogy az országnak nem szabad elidegenítenie magától Kínát az egyre kiszámíthatatlanabbá váló globális kereskedelmi rendszerben (amerikai–kínai kereskedelmi háború), valamint az új koronavírus miatt közelgő gazdasági válságban. Mindkét szakasz fő hajtóerejét a gazdasági és kereskedelmi kérdések jelentik, a kínai demokráciával és az emberi jogokkal kapcsolatos aggodalmak pedig alárendelt szerepet játszanak.

Kulcsszavak: Németország, Kína, Európai Unió, Európai Bizottság

Abstract: *In a joint communication issued in March 2019 the European Commission and the High Representative of the Union called China for the first time a systemic rival, which was a historic event in EU-China relations. Germany's China policy over the past four years can be divided into two phases. The first took from 2016 to 2019, which was characterized by a continuous confrontation. The main cause for this was the fear of German companies getting acquired by Chinese ones, and the confrontation was the political response to this. However, following the adoption of the joint communication, the German government avoids open confrontation with China. The reason for the détente policy is the German government's that the country should not alienate China in an increasingly unpredictable global trading system (US-China trade war) and because of the anticipated economic crisis due to the novel coronavirus. The main driver of both phases is economic and trade issues, while democratic and human rights concerns towards China play a subordinate role.*

Keywords: Germany, China, European Union, European Commission

BEVEZETÉS

Az elemzés arra a kérdésre keresi a választ, hogy változott-e Németország Kína-politikája azt követően, hogy az Európai Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének [2019. márciusi közös közleménye](#) az ázsiai országot rendszerszintű riválisnak nevezte.

A német Kína-politika – az elmúlt négy év eseményeit figyelembe véve – leginkább egy hullámvasúthoz hasonlítható, mely 2020 júniusában többé-kevésbé visszaérkezett ahhoz akiindulópontjához, melyről 2016-ban indult útnak. A német hullámvasút első és hosszabb szakaszát 2016 és 2019 első negyedéve közé lehet tenni, mely egy fokozatos és óvatos konfrontációs kurzust jelentett Kínával. A második és rövidebb szakasz nagyjából az utóbbi egy évet öleli fel, melyet a Kínával szembeni enyhülés fémjelzett.

Az elemzésben az eredeti kiindulópontot a német külpolitika schröderi évekre visszavezethető „változás a kereskedelem útján” (*Wandel durch Handel*) alapelveihez hasonlítom, mely az ország számára sokáig útmutatóként szolgált a hibrid vagy kimondottan autoriter országokkal (pl. Oroszország, Kína vagy Irán) szembeni interakcióban: az intenzívebb kereskedelmi kapcsolatok nagyobb jóléthez, így a középosztály kiszélesedéséhez fognak vezetni, ami szükségszerűen elvezet a társadalom demokratizálódásához. Az elemzésben azt fogom vizsgálni, hogy a német külpolitika alapelve változott-e, és ha igen, mennyiben az Európai Bizottság 2019. márciusi közleményét követően, melyben többek között Kínát az EU „stratégiai riválisának” nevezte.

A fenti alapelv nem német találmány, a nyugati liberális demokráciák az 1990-es évektől kezdve kivétel nélkül ezt a külpolitikai megközelítést alkalmazták az olyan országokkal szemben, mint Oroszország vagy Kína, hogy azokat minél jobban be tudják kötni az általuk megteremtett és fenntartott liberális, multilaterális világrendbe. (A témában érdemes elolvasni H. R. McMaster egykori amerikai nemzetbiztonsági tanácsadó [írását](#) az amerikai Kína-politikáról.) A nagyhatalmi rivalizálás korában a békés demokratikus transzformációs modell alapvetései meglehetősen utópisztikusan hatnak, ebből fakadóan az EU legnagyobb tagállamai számára lényeges kérdés, hogy azok képesek-e külpolitikájukat a változó környezethez igazítani, vagy próbálják a status quót tovább erőltetve figyelmen kívül hagyni a megváltozott körülményeket.

AZ „EURÓPAI NAIVITÁS” VÉGE NÉMET SZEMPONTBÓL

A német Kína-percepció alakulása szempontjából 2016 kulcsfontosságú év volt. Ebben az évben vált Kína első alkalommal [Németország legfontosabb árukereskedelmi partnerévé](#), mely pozíciót azóta is tartja. A német–kínai gazdasági kapcsolatok a 2000-es évek eleje óta folyamatosan és gyors ütemben növekedtek,

a 2016-os év és az addigi legnagyobb partner Egyesült Államok „trónfosztása” pedig a másfél évtizedes emelkedő pálya megkoronázása volt. Visszatekintve azonban nem ez a fejlemény vált meghatározóvá Kína megítélése szempontjából. A percepcióban beálló változást az augsburgi robotgyártó nagyvállalat, a KUKA felvásárlása jelentette, melyet a kínai Midea cég 4,5 milliárd euróért szerzett meg. Németországban a KUKA igazi *national champion*-nek számított, így a felvásárlást követően komoly teret nyert a német politikai diskurzusban a „kínai bevásárlási hullámtól” való félelem. 2016-ban az EU-ba érkező kínai FDI rekordot döntött (ld. 1. ábra), melynek közel a harmada (11 milliárd euró) Németországba érkezett (ld. 2. ábra). Szintén ebben az évben szerzett a kínai Geely Group 10 százalékos részesedést a Daimlerben, illetve egy évvel később a HNA kínai vegyesvállalat 10 százalékos tulajdonrészrel a Deutsche Bank legnagyobb részvényesévé vált ([előbbi](#) 2019-ben a 20 százalékos tulajdonrész megszerzését tűzte ki céljául, míg [utóbbi](#) azóta lényegében eladta a tulajdonrészét). Egy [IW-tanulmány](#) szerint kínai befektetők 2010 és 2018 között összesen 246 német vállalatot vásároltak fel, vagy szereztek bennük többségi tulajdont, melyek közül sokak a technológiailag különösen érzékeny iparágakba tartoztak. (További részletek az alábbi [KKI-elemzésben](#) találhatóak.)

1. ábra

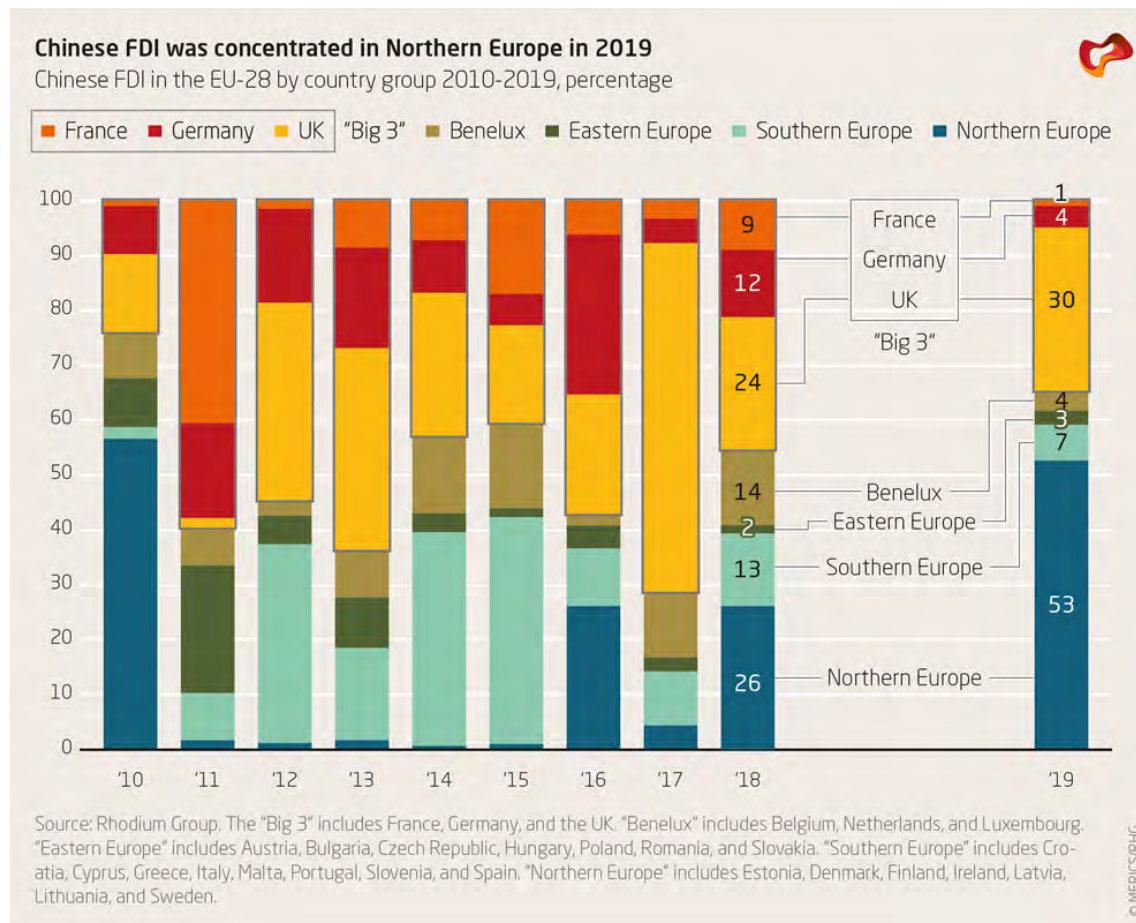
Az EU28-ba érkező kínai FDI (milliárd euróban számolva)

2. ábra

Az EU28-ba érkező kínai FDI országcsoportonként

Utólag elemezve az eseményeket, megállja a helyét az a kijelentés, miszerint a német társadalom érdeklődését nem igazán keltette fel a kínai politikai vezetés grandiózus programjai – 2012-ben a „16+1 együttműködés”, 2013-ban a BRI és 2015-ben a „Made in China 2025” –, mindaddig, ameddig a saját országukban nem tapasztalták meg, mit is jelentenek Peking expanzív tervei a valóságban rájuk nézve. Egy, a Heidelbergi Egyetem által megjelentetett [tanulmány](#) szerint a BRI-vel kapcsolatosan a német közérdeklődés 2013 ősztől 2015 első feléig alapvetően visszafogott volt, a politikai reakció pedig inkább pozitív, de egyúttal kiváró a konkrétumok hiánya miatt. A kép a 2015-ös év második felében változott meg, főleg egyes kelet-közép-európai országokban történő kínai beruházási tervek miatt, továbbá az Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bank alapítása és a német részvétel miatt. A BRI-ről szóló tudósítások száma 2016-tól – a kínai FDI érkezésével és ezzel párhuzamosan – a német cégek megemelkedett számú felvásárlásával radikális emelkedést mutattak. A tanulmány szerint a német politika reakcióját ezt követően egy, a kooperáció és konfliktus együttes keverékeként lehet értelmezni.

A KUKA felvásárlása, valamint az amerikai védelmi szektornak is érzékeny technológiai termékeket szolgáltató Aixtron cégre irányuló kínai felvásárlási szándék, mely végül az [Obama-kormányzat nyomása](#) miatt nem valósult meg (Berlin amúgy megadta volna a zöld jelzést), ráébresztette a német kormányzatot, hogy a külföldi beruházásokkal kapcsolatos jogi szabályozás gyenge lábakon áll. A német kormány ekkor egy [duális stratégiát](#) dolgozott ki, mely egyrészt a nemzeti, másrészt az európai FDI-szabályozás szigorítását tűzte ki céljául. Németországban 2018. december 19-én elfogadták a külgazdasági rendelet módosítását, melyben szigorítottak a német biztonsági érdekeket érintő külföldi befektetések ellenőrzésén. A német kormány 2020. május 20-án a külgazdasági rendelet [további szigorítását](#) terjesztette elő, melynek fókuszában elsősorban az egészségügyi szektor áll, összefüggésben az új koronavírus okozta világjárvánnyal. Európai szinten 2017 februárjától kezdve a német mellett a francia és az olasz gazdasági minisztériumok lobbiztak az Európai Bizottságnál, hogy az kezdeményezze a külföldi beruházások nagyobb fokú ellenőrzését és a cégfelvásárlások elleni komolyabb védelmet. Az eredmény két évvel később született meg, amikor 2019. március 19-én az Európai Parlament és a Tanács elfogadta az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítása keretének létrehozásáról szóló [2019/452-es rendeletet](#).

A német kormányzat fellépése nagy részben gazdasági nyomásra történt. Ennek a legegyszerűbb megnyilvánulása a Német Iparszövetség (BDI) 2019 januárjában megjelentetett [szakpolitikai dokumentuma](#), mely igen kritikus álláspontot foglalt el Kínával szemben. A dokumentum Kínát bizonyos területeken „fontos partnernek”, más területeken „rendszerszintű riválisnak” (*systemic competitor*) nevezi, akivel egy növekvő verseny van kibontakozóban a német „liberális, nyitott és szociális piacgazdaság” és a kínai „államilag vezérelt gazdaság” között. A BDI felhívta a német szövetségi kormányt és az Európai Bizottság figyelmét, hogy erősítsék meg az EU-t a Kínával való növekvő verseny miatt. A BDI dokumentuma mind tartalmát, mint nyelvezetét tekintve nagyfokú hasonlóságot mutat az Európai Bizottság által két hónappal később bemutatott [„EU-Kína – Stratégiai kitekintés”](#) című közleményével. A dokumentum igazi érdekessége abban rejlik, hogy a BDI-t korábbi tevékenysége alapján egyáltalán nem lehet Kínával szembeni kritikizmussal vádolni. A német ipari érdekvédelmet ellátó szerv – a kínai piacon érvényesülni próbáló tagjainak érdekeit figyelembe véve – hagyományosan rendkívül óvatosan bánt a Kínával szembeni különböző kritikákkal. A dokumentum időzítése szintén meglepőnek mondható, hiszen a publikálásra nem sokkal azt követően került sor, hogy a kínai kormány számos német vállalat számára – így a BASF, az Allianz vagy a BMW – [adott koncessziókat](#). Összességében azonban a Kínában működő német vállalatok többsége már 2018-ban rosszabbodó növekedési kilátással számolt 2019-re, egyre növekvő részük egyre kevésbé vette komolyan a kínai gazdaság nyitására vonatkozó kormányzati elköteleződést. Mindezt az emelkedő kínai munkaerőköltség és az amerikai–kínai kereskedelmi háború

tovább súlyosbította – áll a Kínai Német Kereskedelmi Kamara 2019-es [felmérésében](#). Ehhez jön hozzá, hogy a német vállalatok számára mind nagyobb frusztrációs forrás volt a kínai állam növekvő beleszólása gazdasági tevékenységükbe. Ennek ékes példája, amikor az egykori Daimler-elnök, Dieter Zetsche [nyilvános bocsánatkérésre](#) kényszerült, amiért cége „súlyosan megsértette a kínai nép érzéseit”, mert egy Mercedes-reklámban a dalai lámától származó idézetet használtak. Mindezen fejlemények tükrében érthetőbbé válik, hogy a BDI miért kérte Berlin és Brüsszel határozott fellépését Kínával szemben.

A politika válasza 2019 februárjában, egy hónappal a BDI által közzétett dokumentum után, a Német Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium által publikált „[Nemzeti Iparstratégia 2030](#)” című tervzetben öltött testet. (Peter Altmaier gazdasági miniszter már egy 2018. novemberi [interjúban](#) arról beszélt, hogy korábban bejelentette az ipari stratégia kidolgozását, így azt elsősorban nem a BDI által közzétett dokumentumra való közvetlen reakcióként kell értelmezni.) Az ipari stratégia elsősorban a globális gazdasági versenyben helytállni képes nagyvállalatokra, a német és európai *champion*-ökre fókuszál. A dokumentum nemzeti politikai és gazdasági érdekek nevezik az olyan német nagyvállalatok hosszú távú sikerét és túlélését (ezáltal állami garanciáját), mint a Siemens, a Thyssen-Krupp, a Deutsche Bank vagy az autógyártók. Európai szinten pedig az Airbus mintájára több közös európai és globálisan meghatározó vállalat létrehozása mellett érvel olyan területeken, mint a számítástechnika, a telekommunikáció vagy a mesterséges intelligencia. A stratégiai dokumentum a benne foglalt célok elérése érdekében a klasszikus állami feladatok (társasági adó csökkentése, szociális kiadások csökkentése stb.) mellett szorgalmazza az európai és a német versenyjog felülbírálatát is. A stratégia szerint erre azért van szükség, mert ez gyakran csak a nemzeti és a regionális piacokra fókuszál, azt azonban nem szolgálja, hogy a német és európai cégek a nemzetközi piacon „szemmagasságba” kerüljenek a globális versenytársaikkal.

A fent részletezett folyamatok nem kizárólag a német–kínai bilaterális kapcsolati rendszerben értelmezendők, lévén ezek számos eleme szorosan illeszkedik a Kínával szembeni határozottabb európai kiállás fordulatába. Német részről ez a fordulat hozzávetőlegesen három évet ölel fel, végpontjának pedig a Bizottság 2019. március 12-i „[EU–Kína – Stratégiai kitekintés](#)” közleményét és a Kínával szembeni európai fellépés megnyilvánulásaként a március 26-i párizsi [Macron–Merkel–Juncker–Hszi négyoldalú találkozót](#) lehet nevezni. A találkozó előtt pár nappal a francia elnök [bejelentette](#), hogy a Kínával szembeni „európai naivitás ideje” lejárt, az első alkalommal megrendezett négyoldalú találkozó pedig ennek megfelelően az európai összetartozást hivatott szimbolizálni. Német részről ezt követően az elmúlt több mint egy év azonban kevésbé a Kínával szembeni európai kiállás, sokkal inkább az enyhülés jegyében telt.

VISSZA A KIINDULÓPONTHOZ

Már mutatkoztak jelei 2019 első negyedében, hogy a német gazdaság a több mint egy évtizede tartó növekedés után recesszióba süllyedhet. Továbbá ekkorra már több mint egy éve tartott az amerikai–kínai kereskedelmi háború, a konfliktus enyhülésének pedig nem volt jele. A két ország Németország legfontosabb kereskedelmi partnerének számít, így politikai részről egyértelmű volt, hogy az exportorientált gazdaság számára komoly kárral járna, ha valamelyik fél mellett foglalnának állást, ezzel tovább rontanák az amúgy sem kedvező gazdasági kilátásokat. Angela Merkel február 16-án az 55. Müncheni Biztonságpolitikai Konferencián elmondott [beszédéből](#) kirajzolódott, hogy Németországnak nemcsak gazdasági érdeke szólna a két nagyhatalommal szembeni pozicionálás ellen, de valójában sem akarata, sem képessége nincs meg ehhez: „az esélyek kedvezőtlenek számunkra”, hiszen Németországnak nincs az Egyesült Államokhoz hasonló gazdasági ereje, vagy fizetőeszköze, vagy Kínához mérhető lakosságszáma. A kancellár sok dicséretet kapott a multilaterális világrend melletti őszinte kiállása miatt, viszont a két, konfrontációtól nem visszariadó nagyhatalommal szembeni pozicionálásból eredő német önkép a resignációról szólt.

Merkel 2019. szeptemberi kínai látogatását elemezve nehezen lehetne kijelenteni, hogy Németország és Kína egymásnak stratégiai riválisai lennének. A Li Ko-csiang kínai miniszterelnökkel tartott [sajtótájékoztatón](#) a kancellár elismerését fejezte ki, hogy a kínai vegyesvállalati modell már „nem úgy működik, ahogy korábban”, és köszönetét nyilvánította a kínai gazdaság egyes részeinek nyitásáért, melyből német vállalatok (így a BASF) is profitálhattak. A német FDI-szabályozásszigorítás jelentőségét tompítva elmondta, „csak az érzékeny, vagy stratégiai területeknél kell egy kicsit odafigyelni, hogy mit csinálunk”, de ezt leszámítva a kínai beruházókat továbbra is szívesen látják Németországban. Merkel szerint Kínának és Németországnak példát kell mutatni a jó multilaterális kereskedelmi kapcsolatokra, figyelembe véve az amerikai–kínai konfliktust. A sajtótájékoztatóan a hongkongi tüntetéseket csak külön újságírói kérdésre, az ujugurok helyzetét pedig egyáltalán nem említették. Noah Barkin, a German Marshall Fund munkatársa [írásában](#) úgy fogalmazott, hogy a kancellár látogatása egyfajta „back to business” üzenetként is felfogható, mely figyelembe véve az elmúlt évek Kínával szembeni európai fordulatót, megrémíthet egyes európai partnereket.

Szintén a német deeszkaláció jeleként lehet értelmezni, amikor Hans-Peter Friedrich egykori belügyminiszter 2020. januárban nyilvánosan javaslatot tett egy „China-Brücke” nevű egyesület létrehozására, mely elősegíti a német–kínai kooperációt és egymás kölcsönös megértését. Előképnek az „Atlantik-Brücke” szolgálna, mely már több mint hat évtizede támogatja a német–amerikai kapcsolatokat. Német szakértők már most [figyelmeztetnek](#), hogy a szervezet nem képes valós és őszinte dialógust folytatni a kínai kormány tisztviselőivel, így féltő, hogy az egyesületet a kínaiak saját lobbicéljaikra fogják felhasználni.

Az új koronavírus világvilágjává válásával Kína a maszkdiplomácia mellett komoly PR-kampányba is kezdett Európában, amelyből Németország sem maradt ki. A német alkotmányvédelem [értékelése](#) szerint Kína „intenzívebbé váló propaganda-politikát” folytat Németországban, melyben kínai diplomaták német hivatalnokokat és kormánytisztviselőket próbálnak arra rávenni, hogy azok kedvező színben tüntessék fel a koronavírus elleni kínai válságkezelést. Egy parlamenti képviselői kérdésre a német belügyminisztérium [válasza](#) alapján a szövetségi kormány elismerte a kínai beavatkozási kísérletet, a nyilvános kritikától és elutasítástól mindazonáltal tartózkodott. A korábban már idézett Noah Barkin egy [másik írásában](#) többek között amellett érvel, hogy a koronavírus okozta gazdasági károk minimalizálása miatt Berlinnek minden korábbinál nagyobb érdeke lesz abban, hogy lehetőleg közel tartsa magához Pekinget. Angela Merkel kínai látogatásai során rendszerint el szokta mondani, hogy mennyire nagyra értékeli a kínai hozzájárulást, amit az ország 2008-as pénzügyi világválságot követően a globális gazdaság talpra állításáért tett. A koronavírus okán Németország hasonló elvárásokkal tekinthet Kínára. Ehhez viszont a Kínával szembeni kormányzati kritika vagy számonkérés nem célravezető.

Az utóbbi évben a német vállalatok „kínai bevásárlási hullámától” való aggodalma, illetve a kínai állami kontrolltól való félelme is alábbhagyni látszik. A Telekom 2020 áprilisában [közölte](#) a belügyminisztériummal, hogy az 5G hálózat kiépítésében szorosán együtt kíván működni a Huawei-jel. A német telekommunikációs cég döntése heves politikai ellenreakciókat váltott ki, figyelembe véve, hogy a német kormánykoalícion belül egy éve húzódó vita ellenére még mindig nincs végleges kormányzati döntés arról, hogy a Huawei-t engedjék-e részt venni az 5G-hálózat közbeszerzéseiben (és ha igen, esetleg milyen megkötésekkel) vagy sem. Egy másik példa a közelmúltból a kínaiakkal való kritikát nélkülöző együttműködésre Herbert Diess, a Volkswagen vezérigazgatójához köthető. Diess 2019 novemberében egy [BBC-interjúban](#) úgy fogalmazott, büszke cége Ürümsiben működő üzemére – melyet pusztán gazdasági megfontolásból építettek –, majd hozzátette, „nincs tudomása” a kínai állam Hszincsiang tartományban folytatott tevékenységeiről, így az uigur átnevelőtáborokról. A Volkswagen vezérigazgatójának esete sok tekintetben emlékeztet a Daimler egy évvel korábbi példájára: a kínai állam tabuként kezelt témáiról jobb nem beszélni, ha az adott vállalat üzletelni szeretne Kínával.

Az európai nagyvállalatok és az aktív állami szerepvállalás mellett kiálló német iparstratégia bemutatását követően több helyről – közzgazdászok, gazdasági érdekképviselők, CDU-hoz tartozó középállalati szervezetek stb. – kritika fogalmazódott meg a dokumentummal kapcsolatban. Ennek hatására Angela Merkel [újraíratatta](#) gazdasági miniszterével a stratégiát, a végeredmény pedig lényegében az eredeti dokumentum felvizezése lett. A 2019 novemberében bemutatott és elfogadott [stratégiából](#) kikerült az európai és a nemzeti champion-ök melletti kiállítás, utóbbiak működésének és megmaradásának állami garanciája szintén nincs említve. Helyette az ipari középállalatok és nagyvállalatok „gyümölcsöző egymásmellettsége” számít az új főiránynak, jelentsen ez bármit is. Az európai és nemzeti versenyjog modernizálásáról szóló rész szintén sokkal óvatosabban fogalmaz, mint a stratégia első változata.

Németország 2020 második felében veszi át az EU Tanácsának elnökségét. A német kormány az elnökség egyik emblemikus eseményének az EU27–Kína csúcstétlálkó szánja, melyet szeptemberben rendeznének Lipcsében. A csúcstalálkó olyan szinten történelmi lenne, hogy az EU összes tagállama képviseltetné magát, ezzel is demonstrálva az EU egységét. A lipcsei csúccsal kapcsolatban azonban időközben több nehézség is felmerült. Az egyik a személyes megjelenésre vonatkozik, a világjárvány okán ugyanis ez járványügyi szempontból erősen kérdésessé vált. Amennyiben a csúcs végül csak videókonferencián tud megvalósulni, úgy nemcsak a „családi fotók” maradnak el, de a nehezítő körülmények miatt jóval kevesebb mindenre jut majd idő. Ezzel szorosan összefügg a második nehézség, ami a napirendi pontokat illeti. Angela Merkel még januárban úgy fogalmazott, hogy a csúcsnak két fő témája lesz: egy, az EU és Kína közötti beruházási szerződés létrehozása, illetve a klímaváltozás. Mindez azonban komoly veszélybe kerülhet, tekintettel arra, hogy számos fontos előkészítői csúcs, így a márciusi 12-i pekingi EU–Kína-csúcs maradt el a koronavírus miatt (a pótlásra valamikor júniusban [kerülhet sor](#), az is csak online keretek között). De a legnagyobb nehézség nem a járványügyhöz és a szervezéshez kapcsolódik, hanem magához a csúcs fő üzenetéhez, mely a németek szerint az EU Kínával szembeni egységét kell szimbolizálnia. Ilyen ugyanis nem létezik. Az európai tagállamok országonként, vagy adott esetben országcsoportonként eltérő nézőpontra vannak Kínát illetően, és ezen egy közös EU27–Kína-csúcs sem fog tudni változtatni.

KÖVETKEZTETÉS

Kína „stratégiai riválisnak” való minősítése európai részről új fejezetet nyitott az EU Kína-politikájában. Az Európai Bizottság közleményéhez vezető fejleményekben nagy szerepe volt a német Kína-percepcióban bekövetkező változásnak. A 2019. márciusi közlemény óta eltelt időben azonban nem látni, hogy Kína „stratégiai riválissá” való nevezése bármilyen érdemi változást hozott volna a német Kína-politikában, ami a határozottabb európai kiállásra engedne következtetni. Sőt, német részről kimondott visszakozást figyelhettünk meg, amelynek fő hajtóereje a gazdasági visszaeséstől való félelem (amerikai–kínai kereskedelmi háború, koronavírus). A német külpolitika egykori vezérelve – Wandel durch Handel – annyiban módosult, hogy a változáskomponens Kínával szemben mára teljességgel illuzórikus célkitűzéssé vált. Így marad a Handel, vagyis a kereskedelem, ami egy szóban őszintén visszaadja a német Kína-politika lényegét.